

800 tarinaa Turun historiasta

1600-LUKU

VUODEN 1656 SUURPALO TURUSSA

8.12.2025 | TOIMITTAJA | KOMMENTOI

Turun raati kirjoitti 13. toukokuuta 1656 pöytäkirjaansa, että Jumalan rangaistuksena lähettämä raju tulipalo tuhosi samana päivänä suurella puolella kaupungin kolme parhaiten rakennettua kaupunginosaa, lukuun ottamatta joitakin harvoja taloja tuomiokirkon takana, Piispanpellolla, Ryssänmäellä ja Mätäjärven kaupunginosan kaukaisimmalla laidalla. Tuli poltti kaiken muun Akatemiaa ja raastupaa myöden aina Luostarikorttelin kaukaisimmalla laidalla olleille ranta-aitoille saakka. Kirkkokorttelissa tuhoutui 142, Mätäjärvellä 133 ja Luostarissa 175 taloa. Lisäksi tuli nieli tuomiokirkon tornin ja ulkokaton puuosat, ja kuparikatto putosi holvien päälle.

Tuli pääsi irti aamulla kello viiden ja kuuden välillä Koulukadun varrelta porvari Henrik Paturin talosta. Se levisi talon kattoon, ennen kuin kukaan huomasi sitä tai palokelloja ennätettiin soittaa. Myrskytuuli teki sammutusyritykset turhiksi. Lahirakennuksia revittiin tulen pysäyttämiseksi, mutta kova tuuli levitti kekäleitä eri suunnille niin, että jopa kaupungin ulkopuolella olleet karjasuojat ja niissä säilytetty omaisuus ja vilja paloivat.

Toukokuun 23. päivä raati kuulusteli Paturia tulipalon tiimoilta. Hän sanoi olleensa vaimonsa kanssa kirkossa palon syttyessä, eikä hän tiennyt, miten se oli saanut alkunsa. Kotona olivat olleet vain kaksi hänen piikaansa ja kaksi talossa vuokralla asunutta ylioppilasta. Kahdeksan porvaria takasi sen, että Paturi tulisi käskettäessä oikeuteen, ja hänet päästettiin vastaamaan vapaalta jalalta.

Paturin piikojä Karin Mickelsdotteria ja Brita Henriksdotteria epäiltiin syytäksi tulipaloon ja heitä kuulusteltiin toukokuun lopussa. He kielsivät syyllisyytensä. Toinen piioista kertoi tehneensä tulen keittääkseen herneitä emännän käskyn mukaan, kun isäntäpari lähti kirkkoon. Tämän tehtyään molemmat piikat menivät pihalle pesemään palttinaa, joka oli siellä tankojen päällä valkaistumassa. Alkaessaan pestä kolmatta palttinakappaletta he näkivät savua piipun juuressa katolla. He juoksisivat vintin ovelle, mutta se oli lukossa ja liekit löivät jo katon läpi. Sitä he eivät tienneet, oliko savupiipussa halkeamia sisä- ja ulkokaton välillä. Todistuksestaan he lupasivat vastata elämällään ja kuolemallaan.

Seuraavaksi oikeus kuulusteli Henrik Paturia, jota epäiltiin myös syylliseksi, sillä hän oli vienyt tavaroitaan Nummen pitäjään ja pannut olutta edellisenä päivänä. Hän sanoi, ettei kukaan voinut sitoa häntä syylliseksi paloon. Tästä hän lupasi ottaa korkeimman rangaistuksen, jos joku kykenisi osoittamaan sen todeksi. Hän kielsi myös vieneensä mitään tavaroitaan pois talosta. Oikeus päätti lykätä asiaa niin kauan, että siihen saataisiin lisää selvyyttä.

Paturi esitti vasta helmikuussa 1658 luettelon kahdeksasta porvarista, jotka olivat valmiita vannomaan hänen syyttömyyttään hänen kanssaan. Oikeus kuitenkin käski häntä tuomaan miehet oikeuteen henkilökohtaisesti. Kun miehet tulivat paikalle, halusivat he vannoa vain sen, ettei Paturi ollut aiheuttanut paloa tahallaan, vaan että se oli johtunut onnettomuudesta. Sitä he eivät kuitenkaan halunneet vannoa, ettei se olisi johtunut hänen kehnosta savupiipustaan. Paturin vala ei siis onnistunut ja oikeus tuomitsi hänet aiemmin mainitun lain kaaren mukaan kuolemaan. Hovioikeus armahti hänet kuitenkin kuolemantuomiosta.

Veli Pekka Toropainen

Lähteet:

Kansallisarkisto, Turun raastuvanoikeuden pöytäkirjat z:25, 13.5.1656, 117–118; z:25, 23.5.1656, 121; z:27, 27.2.1658, 19–23.